

- કિતાબનું નામ : અહકામે મય્યત (اتحاد)
- સંકલન : પીર સૈયદ મોહંમદ મુજહિદદુસૈન જાફરી (મદ્રેઝિલ્લહુલ આલી)
મોલ્વી અબ્બાસઅલી ગુલામહુસૈન સલેમા (હરીપુરા)
મોલ્વી મોહસિનઅલી હસનભાઈ મસી (મોલીપુર)
મોલ્વી કમ્બરઅલી શરીફભાઈ દાવડા (કાટવાડ)
મોલ્વી નૂરમોહંમદ ઈબ્રાહીમભાઈ પટેલ (મોલીપુર)
મોલ્વી નઝરઅલી અહેમદભાઈ સુથાર (વાઘરોલ)
મોલ્વી મોહંમદહસન ઈબ્રાહીમભાઈ ખાણસીયા (કનાઈ)
મોલ્વી મોહંમદહુસૈન યૂસુફભાઈ સુથાર (ખાટા આંબા)
મોમિન મોહસિનઅલી વલીમોહંમદ કોજર (જાફરીપુરા)
- પ્રકાશક : મક્તબા જાફરીયા નોલેજ એન્ડ રિસર્ચ એકેડમી
- પ્રથમ આવૃત્તિ : ડિસેમ્બર, ૨૦૧૨, ડિ.સ. ૧૪૩૪
- પ્રત : ૨૦૦૦
- મુખપૃષ્ઠ સજવટ : નજરમોહંમદ ગુલામમોહંમદ ભોવાણીયા (સુરપુર)
- મુદ્રણ સ્થાન : ક્રિએટીવ ઓફસેટ, ઈડર, મો. ૯૪૨૯૮ ૭૧૦૭૭

આ કિતાબ મહૂમ હબીબભાઈ અલીમોહંમદ સેલીયા
(વેળાવાપુરા)ના રૂહના સવાબ અર્થે વકફ કરેલ છે.

અનુક્રમણિકા

1.	સકરાતના સમયે શું કરવું.....	૫
2.	મોત થયા પછી શું કરવું.....	૭
3.	ગુસ્લ.....	૮
4.	હુનૂત કરવાની રીત.....	૧૧
5.	જરીદા.....	૧૩
6.	કફન.....	૧૪
7.	અંતિમ વિદાય.....	૨૦
8.	નમાઝે જનાઝા.....	૨૨
9.	જનાઝાને કાંધો આપવાની રીત.....	૨૬
10.	દફનવિધિ.....	૨૮
11.	દિલાસો.....	૩૯
12.	નમાઝે વહશત.....	૪૦
13.	કબ્રસ્તાનની મુલાકાત.....	૪૨
14.	ચેક લિસ્ટ.....	૪૪
15.	મોત વિષે અહાદીસ.....	૪૬
16.	કેટલાક મસઅલા.....	૬૯

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

સકરાતના સમયે શું કરવું ?

વાજિબ કાર્ય :

1. મોત નજીક હોય એવા માણસને શક્ય હોય તો તેની પીઠ પર સૂવાડવો અને તેનું મોઢું અને પગના તળિયા કિબ્લાની દિશામાં રાખવા વાજિબ છે.

મકરૂહ કાર્યો :

1. મરતાં માણસને એકલો છોડી દેવો.
2. તેના શરીર પર હાથ મૂકવો અથવા તેના પેટ પર કોઈ વસ્તુ મૂકવી.
3. હયઝની કે જનાબતની હાલતમાં હોય તેવા લોકોએ મરતાં માણસની પાસે ઊભા રહેવું.
4. ખૂબ વાતો કરવી કે ખૂબ જ રડવું.

મુસ્તહબ કાર્યો :

1. મરતાં માણસની નજીક હોય તેવા માણસોએ તેને શહાદતૈનનો કલેમો, કલ્મએ ફરજ, બાર ઈમામોના નામ અને અન્ય અકીદાઓ યાદ અપાવવા અથવા સમજાવવા.

કલ્મએ ફરજ :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ

السَّبْعِ وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَمَا فِيهِنَّ وَمَا

بَيْنَهُنَّ وَمَا تَحْتَهُنَّ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَسَلَامٌ

عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

2. સૂરએ યાસીન, સૂરએ સાફ્ફાત, સૂરએ અહઝાબ, આયતુલ કુરસી, સૂરએ એઅરાફની ૫૪મી આયત, સૂરએ બકરહની છેલ્લી ત્રણ આયતો અને શક્ય હોય એટલી કુરઆન શરીફની તિલાવત મરતાં માણસના સિરહાનેના નજીક કરવી આના લીધે રૂહ નીકળવામાં આસાની થશે.
3. જો મરતો માણસ મુશ્કેલીમાં હોય તો તે જ્યાં કાયમી નમાઝ પઢતો હોય તે જગ્યાએ તેને રાખવો મુસ્તહબ છે.

મોત થયા પછી શું કરવું ?

1. **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** કહેવું વાજિબ છે.
2. મય્યતના હોઠ, આંખો અને મોં બંધ કરવા, તેના હાથ-પગ સીધા કરી દેવા અને મય્યતનું આખું શરીર ચાદરથી ઢાંકી દેવું મુસ્તહબ છે.
3. ગુસ્લ, કફન, જનાઝાની નમાઝ, દફનક્રિયાની વ્યવસ્થા જલ્દી કરવી મુસ્તહબ છે.
4. ગુસ્લ, કફન, જનાઝાની નમાઝ, દફનક્રિયામાં ઢીલ કરવી મકરૂહ છે.
5. એહતિયાતે વાજિબ છે કે ઉપરોક્ત વિધિઓ શરૂ કરતાં પહેલાં મય્યતના વાલીની રજા મેળવવી.

ગુસ્લ (تغسل)

નીચેના નિયમો ગુસ્લ સંબંધી છે :

1. ગુસ્લનું પાણી પાયખાનાના કૂવામાં ન જવું જોઈએ.
2. ગુસ્લના પાણી જવાનો ખાડો કિબ્લા તરફ હોવો જોઈએ.
3. જો મય્યતનાં કપડાં નીકળી શકે તેમ ન હોય તો મય્યતના વાલીની રજા મેળવીને કાપી નાખવાં જોઈએ.
4. મય્યતની શર્મગાહને ઢાકેલી રાખવી જોઈએ.
5. ત્રણેય ગુસ્લ એક પછી એક આપવા જોઈએ.
6. ગુસ્લ આપનાર બંધા સહભાગીયોએ ગુસ્લ આપતાં પહેલાં નિયત કરવી જોઈએ.
7. એ વ્યક્તિ ગુસ્લ આપે જે લોકોમાં તે મય્યત પર સૌથી વધારે હક ધરાવતો હોય અને/અથવા એ વ્યક્તિ જેને આ હકદાર રજા આપે.
8. ગુસ્લ આપતી વખતે પાણીની ધાર બંધ થવી જોઈએ નહીં. જો માટલા વડે ગુસ્લ આપવામાં આવતું હોય તો એક માટલું પાણી પૂરું થાય તે પહેલાં બીજા માટલાનું પાણી નાખવાનું શરૂં કરી દેવું જોઈએ.

9. મય્યતને ત્રણેય ગુસ્વ આપતી વખતે જે વાસણમાં ગુસ્વ આપવા માટે પાણી રાખવામાં આવ્યું હોય તે વાસણ ત્રણેય વખત ધોઈ દેવું જોઈએ, એટલે કે બોરડીના પાંદડાંનું પાણી કે કપૂરનું પાણી મિશ્રિત થઈ જવું જોઈએ નહીં.

ગુસ્વના મુસ્તહબ કાર્યો :

1. મય્યતના પગના તળિયા કિબ્લાની દિશામાં રાખવા મુસ્તહબ છે.
2. ગુસ્વ આપનાર વ્યક્તિએ મય્યતની જમણી બાજુ ઊભા રહેવું મુસ્તહબ છે.
3. ઓછામાં ઓછા બે માણસો ગુસ્વ આપે તો વધારે યોગ્ય છે. એક માણસ મય્યત પર પાણી રેડે અને બીજાએ મય્યતના પાસા બદલવા જોઈએ.
4. ત્રણેય ગુસ્વ પહેલાં તેમણે તેમના પોતાના હાથ કોણીઓ સુધી ધોઈ નાખવા મુસ્તહબ છે.
5. મય્યતને ગુસ્વ આપનારાઓએ ગુસ્વ આપવા પહેલાં વુઝૂ કરવું મુસ્તહબ છે.

ગુસ્વ આપવાની પધ્ધતિ :

1. ગુસ્વ આપવા પહેલાં મય્યતનું આખું શરીર સાબુથી સાફ કરી દેવું વધારે સારું છે.

2. સૌપ્રથમ બોરડીના પાંદડાંના પાણી વડે ગુસ્લ આપવું જોઈએ.

3. પછી કપૂરના પાણી વડે ગુસ્લ આપવું જોઈએ.

4. પછી ચોખ્ખા પાણી વડે ગુસ્લ આપવું જોઈએ.

નિયત : “હું મય્યતને ગુસ્લ આપું છું (અહીં બતાવો કે કયા પાણીથી) વાજિબ કુરબતન ઈલલ્લાહ.”

(આબે સિદ્ર વડે), (આબે કાફૂર વડે), (આબે ખાલિસ વડે)

- માથું અને ગરદન ધોવો.
- મય્યતની જમણી બાજુ ધોવો
- મય્યતની ડાબી બાજુ ધોવો.

5. ત્રણેય ગુસ્લ અપાઈ ગયા પછી મય્યતને કપડાં વડે લૂંછી નાખવી મુસ્તહબ છે.

હુનૂત કરવાની રીત (تحنيط)

1. કફન પહેરાવવા પહેલાં હુનૂત કરવું સારું છે.
2. કપૂર તાજું અને સુગંધવાળું હોવું જોઈએ.
3. હુનૂત શરીરના નીચે આપેલા સાત ભાગો ઉપર ચોપડવું વાજિબ છે.
  - કપાળ
  - બન્ને હાથની હથેળીઓ
  - બન્ને પગના ઘૂંટણો
  - બન્ને પગના અંગૂઠા

નાક અને છાતી ઉપર કપૂર ઘસવું મુસ્તહબ છે.

4. નિયત કરે : “હું હુનૂત કરું છું આ મય્યતને વાજિબ કુરબતન ઈલલ્લાહ.”
5. એહતિયાતે વાજિબ છે કે કપૂર સૌપ્રથમ કપાળ ઉપર ચોપડવું, પરંતુ બીજા ભાગો ઉપર ચોપડવા માટેનો કોઈ ક્રમ નથી.
6. વધેલું કપૂર છાતી ઉપર ચોપડી દેવું.
7. કપૂરની સાથે થોડીક ખાકે શિક્ષ ભેળવીને હુનૂત કરવું

મુસ્તહબ છે, પરંતુ એવી જગ્યાએ ન લગાવો કે જેથી તેની બેહુરમતી થાય. કપાળ, નાક, છાતી, બન્ને હાથની હથેળીઓ પર લગાડો, પરંતુ બન્ને પગના ઘૂંટણ, બન્ને પગના અંગૂઠા પર ફક્ત કપૂર ચોપડવું.

જરીદા

1. જરીદા આ ક્રિયા મુસ્તહબ છે.
2. જરીદા મૂકવા પર આપણા અઈમ્મા (અ.)એ ખૂબ જ ભાર મૂક્યો છે. આનું કારણ એવું આપવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં સુધી તે ડાળખીઓ લીલી રહે છે ત્યાં સુધી કબ્રના અઝાબથી મય્યત મુક્ત રહે છે.
3. જરીદા ઝાડમાંથી તાજી કપાયેલી પાંદડાં વગરની ડાળખીઓને કહેવામાં આવે છે.
4. દાડમના ઝાડની અને ખજૂરના ઝાડની, જો આ ન હોય તો કોઈ પણ ઝાડની પાંદડાં વગરની આખા હાથની લંબાઈ જેટલી બે ડાળખીઓ લેવી, તે ડાળીઓ ઉપર મહૂમના નામની સાથે કલેમો અને બાર ઈમામોના નામ તેના ઉપર કોતરીને લખવા.
5. જમણી બાજુની ડાળી મય્યતની બગલ સુધી અડવી જોઈએ, જ્યારે ડાબી બાજુની ડાળી બગલથી ઉપર રહે તે રીતે મૂકવી જોઈએ.
6. મય્યતની છાતી ઉપર ખાકે શિક્ષ અને પીરનો શજરો મૂકવો.

કફ્ન (تکفين)

ખમીસ પહેરાવવાના પહેલાં થોડું રૂ લઈ તેના પર થોડોક ખુશ્બૂનો પાઉડર નાખી થોડુંક રૂ તેના પાછળની જગ્યાએ મૂકે અને થોડુંક રૂ આગળની જગ્યાએ મૂકે, પછી તેના (મય્યતના) બન્ને પગ ભેગા કરી દે અને ખૂબ સારી રીતે તેના બન્ને રાનોને (જંઘને) બોધી દે, જેથી તેમાંથી કોઈ વસ્તુ ન નીકળે.

નીચેના નિયમો કફ્ન સંબંધી છે :

1. માણસે કફ્નના પૈસા પોતે ચૂકવવા. સ્ત્રીનું કફ્ન તેના પતિએ પૂરું પાડવું જોઈએ, ભલેને પછી તે સ્ત્રીની પાસે ગમે તેટલી પોતાની મિલ્કત હોય.
2. જો શક્ય હોય તો કાપડને ધાતુના ઓજાર વડે ન કાપવું.
3. કફ્ન માટે સફેદ સુતરાઉ કાપડનો ઉપયોગ કરવો મુસ્તહબ છે.
4. મય્યતને ખુશ્બૂ ન લગાવવી, કફ્ન પર ખુશ્બૂ લગાવી શકાય.

કફ્નના કેટલા ટુકડા હોવા જોઈએ ?

1. વાજિબ કફ્ન કાપડના ત્રણ ટુકડાઓ હોય છે :

- ચાદર
  - પયરાહન (પહેરાણ)
  - લુંગી
2. પરંતુ પુરૂષો માટે સાત ટુકડા અને સ્ત્રીઓ માટે આઠ ટુકડાનો ઉપયોગ કરવો મુસ્તહબ છે.

પુરૂષો માટે વાજિબ કફન	સ્ત્રીઓ માટે વાજિબ કફન
ચાદર	ચાદર
પયરાહન (પહેરાણ)	પયરાહન (પહેરાણ)
લુંગી	લુંગી

પુરૂષો માટે મુસ્તહબ કફન	સ્ત્રીઓ માટે મુસ્તહબ કફન
અમામા	ઓઢણી
રાનપેચ (લંગોટ)	રાનપેચ (લંગોટ)
કમરબંદ	કમરબંદ
બીજી ચાદર	બીજી ચાદર
	સીનાબંદ

પુરુષના કફનના સાત ટુકડાઓ અંદાજિત કેટલી સાઈઝના હોવા જોઈએ ?

1. ચાદર : આ એક કાપડનો એવો મોટો ટુકડો છે કે જે શરીરની એક બાજુએ વીંટાળી દેવામાં આવે અને બીજી બાજુએ થઈને શરીર ઉપર બેવડાનો હોય અને એટલો લાંબો પણ હોવો જોઈએ કે જેથી બન્ને છેડાઓ (માથાના ભાગે અને પગના ભાગે) શરીરને વીંટાળી દીધા પછી બાંધી શકાય એવડા હોય.
  - ચાદરની અંદાજિત સાઈઝ ૬૦x૮૦ ઈંચ (૧૫૦ x૨૨૫ સે.મી.)
2. પહેરણ : આ ખમીસ છે જે ખભાઓથી માંડીને પગના ઉપરના અડધા શરીરને ઢાકે એટલું મોટું હોવું જોઈએ.
  - પહેરણની અંદાજિત સાઈઝ ૩૬x૧૧૦ ઈંચ (૯૦x૨૭૫ સે.મી.)
3. લુંગી : આ કમરનું કપડું છે કે જે ડૂંટીથી લઈને પગના ઘૂંટણ સુધીના ભાગને ઢાંકતું હોવું જોઈએ.
  - લુંગીની અંદાજિત સાઈઝ ૬૦x૫૪ ઈંચ (૧૫૦x૧૩૫ સે.મી.)

4. **અમામો :** કાપડનો આ ટુકડો પાઘડીની માફક માથાને ફરતાં વીંટવા માટેનો છે.
  - અમામાની અંદાજિત સાઈઝ ૬X૧૦૮ ઈંચ (૧૫X૨૭૦ સે.મી.)
5. **રાનપેચ (લંગોટ) :** કાપડનો આ ટુકડો શરીરના ગુપ્ત ભાગોને ઢાંકવા માટેનો અને બન્ને જાંઘને ઢાંકી દે એટલો લાંબો હોવો જોઈએ.
  - લંગોટની અંદાજિત સાઈઝ ૧૬X૧૦૮ ઈંચ (૪૦X૨૭૦ સે.મી.)
6. **કમરબંદ :** કાપડનો આ ટુકડો કમર પટ્ટાની માફક લુંગીને તેની જગ્યાએ પકડી રાખવા માટેનો છે.
7. **બીજી ચાદર :** કાપડનો આ ટુકડો વાજિબ ચાદરની સાઈઝનો જ હોય છે અને બીજા ટુકડાની અંદરની બાજુએ સલામત રહે તે માટે તેનો ઉપયોગ થાય છે.

સ્ત્રીઓના કફનના આઠ ટુકડાઓ અંદાજિત કેટલી સાઈઝના હોવા જોઈએ ?

1. **ચાદર :** કાપડનો આ ટુકડો પુરૂષો માટેના ટુકડાના સાઈઝનો જ હોય છે.

2. પહેરણ : કાપડનો આ ટુકડો પુરૂષો માટેના ટુકડાના સાઈઝનો જ હોય છે.
3. લુંગી : કાપડનો આ ટુકડો પુરૂષો માટેના ટુકડાના સાઈઝનો જ હોય છે.
4. ઓઢણી : કાપડનો આ ટુકડો જેમ સ્ત્રીઓ નમાઝમાં માથાને ઢાંકે છે તેવી રીતે મય્યતનું માથું ઢાંકવા માટે હોય છે.
- ઓઢણીની અંદાજિત સાઈઝ ૨૫x૫૫ ઈંચ (૬૩x૧૪૦ સે.મી.)
5. લંગોટ : કાપડનો આ ટુકડો પુરૂષો માટેના ટુકડાના સાઈઝનો જ હોય છે.
6. કમરબંદ : કાપડનો આ ટુકડો પુરૂષો માટેના ટુકડાના સાઈઝનો જ હોય છે.
7. બીજી ચાદર : કાપડનો આ ટુકડો પુરૂષો માટેના ટુકડાના સાઈઝનો જ હોય છે.
8. સીનાબંદ : કાપડનો આ ટુકડો છાતીને ઢાંકવા માટે ઉપયોગમાં લેવાય છે.

- સીનાબંદની અંદાજિત સાઈઝ ૧૨X૯૦ ઈંચ
(૩૦X૨૨૫ સે.મી.)

અંતિમ વિદાય

- મય્યતને ગુસ્લ આપ્યા પછી જેવી રીતે નમાઝ વખતે સૂવડાવવામાં આવે છે તેમ સૂવડાવવી.

મય્યતને કફન વડે સંપૂર્ણપણે ઢાંકી દીધા પહેલાં અને કફનના બંદ બાંધી દીધા પહેલાં સૌથી નજીકના સગાઓને મય્યતના ચહેરા તરફ છેલ્લી નજર કરવા માટે બોલાવવામાં આવે છે. ચહેરો જોવા માટે માત્ર મહેરમ લોકોએ જ આવવું.

બાલિગ છોકરી માટે કોણ કોણ મહેરમ છે ?

લોહીના સંબંધ મહેરમ	સાસરી પક્ષના મહેરમ
બાપ	સસરા
ભાઈ	નાના અને દાદા
દીકરો	પતિનો દીકરો
કાકા	પતિનો પૌત્ર
મામા	શજરામાં ઉપરના ક્રમના અને નીચેના ક્રમના બધા પુરૂષો
ભાણો અને ભત્રીજો	

દાદા અને નાના	
પૌત્ર	
શજરામાં ઉપરના ક્રમના અને નીચેના ક્રમના બધા પુરૂષો	

નમાઝે જનાઝા (تصليّة)

નીચેના નિયમો નમાઝે જનાઝા સંબંધી છે :

1. છ વર્ષથી ઉપરની ઉંમરવાળા મહૂમ મુસલમાન પર નમાઝ પઢવી વાજિબ છે.
2. છ વર્ષથી નીચેની ઉંમરવાળા મહૂમ મુસલમાન પર નમાઝ પઢવી મુસ્તહબ છે.
3. નિયત આ પ્રમાણે કરવી : “હું નમાઝ પઢું છું હાજર મય્યત માટે વાજિબ કુરબતન ઈલલ્લાહ.”
4. જો મય્યત છ વર્ષથી નીચે હોય તો નિયત આ પ્રમાણે કરવી : “હું નમાઝ પઢું છું હાજર મય્યત માટે કુરબતન ઈલલ્લાહ.”
5. મય્યતની નમાઝ કિબ્લા સામે મોઢું રાખીને જમાઅતની નિયતથી પઢવી જોઈએ.
6. મય્યતને એવી રીતે મૂકવી જોઈએ કે મય્યતનું માથું નમાઝ પઢનારાઓની જમાણી બાજુએ રહે.

નમાઝે જનાઝાના મુસ્તહબ કાર્યો :

1. નમાઝે મય્યત માટે ગુસ્લ, વુઝૂ, તયમ્મુમ વાજિબ નથી, પરંતુ મુસ્તહબ છે.
2. પુરુષની મય્યત હોય તો નમાઝ પઢાવનારે મય્યત સામે મધ્યમાં ઊભા રહેવું મુસ્તહબ છે.
3. સ્ત્રીની મય્યત હોય તો નમાઝ પઢાવનાર મય્યતની છાતીની સીધમાં ઊભા રહેવું મુસ્તહબ છે.
4. નમાઝ પહેલાં ત્રણ વખત મોટા અવાજે ‘અસ્સલાત’ કહેવું મુસ્તહબ છે.
5. નમાઝ પઢાવનારે બધી જ તકબીરો અને દુઆઓ મોટા અવાજે પઢવી જોઈએ અને બીજાઓએ પણ ધીમા અવાજે પઢવી મુસ્તહબ છે.

નમાઝે જનાઝા પઢવાની ટૂંકી પધ્ધતિ :

નિયત : “હું નમાઝ પઢું છું હાજર મય્યત માટે વાજિબ કુરબતન ઈલલાહ.”

اللَّهُ أَكْبَرُ

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ

أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

اَللّٰهُ اَكْبَرُ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ

اَللّٰهُ اَكْبَرُ

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

اَللّٰهُ اَكْبَرُ

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِهٰذَا الْمَيِّتِ - ૫૩૫

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِهٰذِهِ الْمَيِّتِ - ૨૧૧

જો મય્યત છ વર્ષથી નીચેની હોય તો આ મુજબ પઢે,

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَا بَوَيَّهٖ وَلَنَا سَلَفًا وَّ فَرْطًا وَّ اَجْرًا

اَللّٰهُ اَكْبَرُ

મુસ્તહબ છે કે નમાઝ પૂર્ણ થઈ ગયા પછી આ મુજબ પઢવું.

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً

وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

જનાઝાને કાંધો આપવાની રીત

મુસ્તહબ કાર્યો :

1. મુસ્તહબ છે કે જનાઝાને ઉઠાવવાની શરૂઆત મય્યતનો જમાણો ખભો જ્યાં હોય ત્યાંથી કરવામાં આવે અને ઘડિયાળની ઉલટી દિશામાં એક પછી એક બધા ખૂણાથી લોકો જનાઝાને ઊઠાવી લે.
  - મય્યતના ઓશીકાવાળો જમાણો ભાગ પોતાના જમાણા ખભા ઉપર મૂકવો.
  - મય્યતના જમાણા પગ તરફનો ભાગ પોતાના જમાણા ખભા ઉપર મૂકવો.
  - મય્યતના ડાબા પગ તરફનો ભાગ પોતાના ડાબા ખભા ઉપર મૂકવો.
  - મય્યતનો ઓશીકાવાળો ડાબો ભાગ પોતાના ડાબા ખભા ઉપર મૂકવો.
2. જનાઝાની પાછળ પાછળ ચાલવું મુસ્તહબ છે.
3. નમાઝે જનાઝા પઢાવ્યા પછી કબર સુધી પહોંચવા સુધીમાં ત્રણ વાર જનાઝો જમીન ઉપર મૂકવો મુસ્તહબ છે, એટલે થોડું ચાલવું જનાઝો જમીન મૂકવો, ફરી થોડું

ચાલવું જનાઝો જમીન પર મૂકવો અને છેલ્લે કબરના કિનારા પર જઈને જનાઝો નીચે મૂકવો.

મકરૂહ કાર્યો :

1. જનાઝાની આગળ કે જનાઝાની નીચે ચાલવું મકરૂહ છે.

કબરની બાજુમાં જનાઝો મૂકવાની રીત :

મુસ્તહબ કાર્યો :

1. જો પુરૂષની મય્યત હોય તો તેની કબરમાં સૌ પ્રથમ તેનું માથું પ્રવેશવું જોઈએ, માટે જનાઝો કબરના એ ભાગ તરફ મૂકવો કે જ્યાં મય્યતના પગ રાખવાના હોય છે.
2. જો સ્ત્રીની મય્યત હોય તો જનાઝો કબરની જમણી બાજુમાં જ મૂકવો જોઈએ અને ત્યાર પછી એ બાજુએથી આખા શરીરને કબરમાં એક સાથે ઉતારવું જોઈએ.
3. સ્ત્રીની મય્યતને કબરમાં ઉતારતી વખતે એક કાપડ વડે જોનારાઓની નજરથી મય્યતને બચાવવી જોઈએ.

દફનવિધિ (تدفین)

મુસ્તહબ કાર્યો :

1. કબરની ઊંડાઈ મધ્યમ કદના માણસની ઊંચાઈ બરોબર રાખવી મુસ્તહબ છે.
2. કબરની પહોળાઈ એટલી હોવી જોઈએ કે માણસ આસાનીથી બેસી શકે.
3. કબરમાં ઉતરનારે ટોપી, ચાદર, પગરખાં, અમામો કાઢી નાખવા મુસ્તહબ છે.
4. જ્યારે કબરમાં ઉતરો તો સૂરએ હમ્દ, સૂરએ નાસ, સૂરએ ફલક અને આયતુલ કુરસી પઢવી મુસ્તહબ છે.
5. કબરમાં ઉતરનારે કબરના પગવાળા ભાગ તરફથી કબરમાં ઉતરવું મુસ્તહબ છે, કારણ કે કબરનો દરવાજો મય્યતના પગવાળા ભાગ તરફ હોય છે.
6. કબરમાંથી બહાર નીકળતી વખતે પણ કબરના પગવાળા ભાગ તરફથી બહાર નીકળવું મુસ્તહબ છે.
7. કબરમાં મય્યતનો વારિસ અથવા જેને એ વારિસ ઈજાઝત આપે તે વ્યક્તિ કબરમાં ઉતરે. કબરમાં બે વ્યક્તિઓએ ઉતરવું મુસ્તહબ છે.

8. મય્યતને કબરમાં ઉતારતી વખતે

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

પઢવું મુસ્તહબ છે.

9. મય્યતને કબરમાં ઉતાર્યા પછી,

- મય્યતના બંદ ખોલી દેવા જોઈએ.
- જમણા ગાલને જમીન ઉપર મૂકી દેવો જોઈએ.
- માથું માટીથી બનાવેલા ઓશીકા ઉપર મૂકવું જોઈએ.
- ચહેરા પરથી કફન હટાવી દઈ ચહેરો ખુલ્લો કરવો મુસ્તહબ છે.

10. મય્યતને કબરમાં એવી રીતે સૂવડાવવી કે જેનું જમણું પાસું જમીનને અડે અને મય્યતના ડાબા ભાગે ખભાથી પગ સુધી માટીનો તકીયો બનાવવો જેથી શરીરનો ઉપરનો સમગ્ર ભાગ કા'બાની દિશામાં હોય. આવી રીતે મય્યતને સૂવડાવવી વાજિબ છે.

11. તલ્કીન :

નોંધ : તલ્કીન એક જ વખત પઢવી અને સ્ત્રીની મય્યતના કિસ્સામાં નજીવા ફેરફારો કૌંસમાં મૂકેલા છે.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اسْمَعْ أَفْهَمْ، اسْمَعْ أَفْهَمْ، اسْمَعْ أَفْهَمْ (اسْمَعِي)

أَفْهِي، اسْمَعِي أَفْهِي، اسْمَعِي أَفْهِي

يَا _____ بِنَ (بِنْتِ) _____ هَلْ أَنْتَ (أَنْتِي)

عَلَى الْعَهْدِ الَّذِي فَارَقْتَنَا (فَارَقْتَنَا) عَلَيْهِ مِنْ

شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ

مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَسَيِّدُ

النَّبِيِّينَ وَخَاتَمَ الْمُرْسَلِينَ، وَأَنَّ عَلِيًّا

أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَيِّدُ الْوَصِيِّينَ وَإِمَامٌ افْتَرَضَ

اللَّهُ طَاعَتَهُ عَلَى الْعَالَمِينَ، وَأَنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ،

وَعَلَىٰ بَنِ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ، وَجَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ،
وَمُوسَىٰ بْنَ جَعْفَرٍ، وَعَلَىٰ بْنَ مُوسَىٰ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ،
وَعَلَىٰ بْنَ مُحَمَّدٍ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ، وَالْقَآئِمَ الْحُجَّةَ
الْمَهْدِيَّ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَيْمَّةُ الْمُؤْمِنِينَ،
وَمُحِبُّ اللَّهِ عَلَى الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ وَأَيَّتُكَ (أَيَّتُكَ)
أَيْمَّةٌ هُدَىٰ أَبْرَارٌ۔

يَا _____ بَنَ (بَنَتِ) _____ إِذَا أَتَاكَ (أَتَاكَ)
الْمَلَكَانِ الْمُقَرَّبَانِ رَسُولَيْنِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ تَبَارَكَ
وَتَعَالَى وَسَعْلَاكَ (وَسَعْلَاكَ) عَنْ رَبِّكَ (رَبِّكَ)
وَعَنْ نَبِيِّكَ (نَبِيِّكَ) وَعَنْ دِينِكَ (دِينِكَ) وَعَنْ

كِتَابِكَ (كِتَابِكَ) وَعَنْ قِبْلَتِكَ (قِبْلَتِكَ) وَعَنْ
 أَيْمَتِكَ (أَيْمَتِكَ) فَلَا تَخَفَ (تَخَفِي) وَلَا تَحْزَنْ
 (تَحْزَنِي) وَقُلْ (قُلِي) فِي جَوَابِهِمَا اللَّهُ رَبِّي، وَمُحَمَّدٌ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نَبِيِّي، وَالْإِسْلَامُ دِينِي،
 وَالْقُرْآنُ كِتَابِي، وَالْكَعْبَةُ قِبْلَتِي،
 وَآمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ إِمَامِي،
 وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُجْتَبَى إِمَامِي، وَالْحُسَيْنُ بْنُ
 عَلِيٍّ الشَّهِيدُ بِكَرْبَلَاءَ إِمَامِي، وَعَلِيُّ زَيْنُ الْعَابِدِينَ
 إِمَامِي، وَمُحَمَّدُ الْبَاقِرُ إِمَامِي، وَجَعْفَرُ الصَّادِقُ
 إِمَامِي، وَمُوسَى الْكَاظِمُ إِمَامِي، وَعَلِيُّ الرِّضَا

إِمَامِي، وَمُحَمَّدُ الْجَوَادُ إِمَامِي، وَعَلِيُّ الْهَادِي إِمَامِي
 وَالْحَسَنُ الْعَسْكَرِيُّ إِمَامِي، وَالْحُجَّةُ الْمُنْتَظَرُ
 إِمَامِي، هَؤُلَاءِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ أَيْتِي
 وَسَادَتِي وَقَادَتِي وَشَفَعَائِي، بِهِمْ أَتَوَلَّى وَمِنْ أَعْدَائِهِمْ
 أَتَبَرَّءُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ثُمَّ أَعْلَمُ (إَعْلَى)
 يَا _____ بَنَ (بِنْتِ) _____ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
 نِعَمَ الرَّبِّ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نِعَمَ
 الرَّسُولُ، وَأَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأَوْلَادَهُ
 الْمُعْصُومِينَ الْإِيسَّةَ الْاِثْنَى عَشَرَ نِعَمَ الْإِيسَّةِ، وَأَنَّ
 مَا جَاءَ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حَقٌّ، وَأَنَّ

الْمَوْتَ حَقٌّ، وَسُؤَالَ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ فِي الْقَبْرِ حَقٌّ،
وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَالنُّشُورَ حَقٌّ، وَالصِّرَاطَ حَقٌّ،
وَالْمِيزَانَ حَقٌّ، وَتَطَايُرَ الْكُتُبِ حَقٌّ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ
حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا
وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ -

أَفْهِمْتَ (أَفْهِمْتَ) يَا _____ بَنَ (بُنْتَ) _____
ثَبَّتَكَ اللَّهُ (ثَبَّتَكَ اللَّهُ) بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ وَهَدَيْكَ
اللَّهُ (هَدَيْكَ اللَّهُ) إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ عَرَفَ اللَّهُ
بَيْنَكَ (بَيْنَكَ) وَبَيْنَ أَوْلِيَائِكَ (أَوْلِيَائِكَ) فِي
مُسْتَقَرٍّ مِنْ رَحْمَتِهِ، اللَّهُمَّ جَافِ الْأَرْضَ عَنْ

جَنَّبِيهِ (جَنَّبِيْهَا) وَاصْعَدْ بِرُوحِهِ (بِرُوحِهَا)
إِلَيْكَ وَلَقِّنْهُ (لَقِّنْهَا) مِنْكَ بُرْهَانًا، اللَّهُمَّ عَفْوَكَ

عَفْوَكَ

12. મહૂમના સગાંવડાલાં સિવાય બધા લોકોએ હાથના પાછળના ભાગથી ત્રણ વખત કબરમાં માટી નાખવી મુસ્તહબ છે અને માટી નાખ્યા પછી હાથ ખંખેરતી

વખતે اَنَا لِلَّهِ وَاَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ પઢવું મુસ્તહબ છે.

13. મુસ્તહબ છે કે કબર ઉપર પાણી રેડો.

- પાણી રેડનાર માણસનું મોઢું કિબ્લા તરફ હોવું જોઈએ.
- પાણી રેડવાની શરૂઆત મય્યતના માથાથી લઈને ડાબા પગ સુધીના શરીરના ડાબા ભાગ પર પાણી રેડીને કરો. અને મય્યતના જમણા પગથી મય્યતના માથા સુધી શરીરના જમણા ભાગ ઉપર પાણી રેડતાં રેડતાં આવી જાવ.
- જો પાણી વધે તો કબરની વચ્ચોવચ રેડી દો.

- પાણી રેડતી વખતે પાણીની ધાર બંધ થવી જોઈએ નહીં.

14. હાજર રહેલા લોકોએ પોતાના હાથની આંગળીઓ જમીનમાં પરોવવી. એવી રીતે પરોવવી કે આંગળીઓની છાપ રહી જાય અને સાત વખત સૂરએ કદ્ર પઢવો અને મહૂમની મગફેરત માટે અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વ તઆલા સમક્ષ દુઆ માગવી અને આ દુઆ પઢવી.

اَللّٰهُمَّ جَافِ الْاَرْضَ عَنْ جَنْبَيْهِ وَصَعِدْ اِلَيْكَ

رُوحَهُ وَلَقِّهِ مِنْكَ رِضْوَانًا وَاسْكِنْ قَبْرَهُ مِنْ

رَحْمَتِكَ مَا تُغْنِيهِ بِهِ عَنْ رَحْمَةٍ مَنْ سِوَاكَ

(યા અલ્લાહ ! જમીનને તેની બન્ને બાજુએથી મોકળાશવાળી બનાવી દેજે અને તેની રૂહને તારા તરફ બુલંદ કરજે. દયાળુ આવકાર સાથે તેની મુલાકાત કરજે. તેની કબરને તારી રહેમતથી ભરી દેજે, જેથી તારા સિવાય બીજા કોઈની રહેમતની તેને જરૂર ન પડે.)

15. ત્યાર પછી બધા લોકોએ કબરથી ચાલીસ કદમ દૂર ચાલ્યા જવું અને પછી મહૂમના સંબંધીઓમાંથી એક વ્યક્તિ અથવા મહૂમના વારસદારોએ જેને વકીલ બનાવ્યો હોય તે વ્યક્તિ કબરના સિરહાને બેસી કબર પર બન્ને હાથની હથેળી મૂકી બુલંદ અવાજે તલ્કીન પઢે.

તલ્કીન (تلقين):

يَا _____ ابْنِ _____ اथवा يَا _____ بِنْتِ! _____ هَلْ

أَنْتَ (أَنْتِ) عَلَى الْعَهْدِ الَّذِي فَارَقْنَاكَ

(فَارَقْنَاكَ) عَلَيْهِ مِنْ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ سَيِّدُ

النَّبِيِّينَ، وَأَنَّ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَيِّدُ

الْوَصِيِّينَ، وَأَنَّ مَا جَاءَ بِهِ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَالَيْهِ حَقٌّ، وَأَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ، وَالْبَعْثَ حَقٌّ، وَأَنَّ
السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي
الْقُبُورِ.

નોંધ : તલ્કીન એક જ વખત પઢવી.

કબરનો આકાર કેવો હોવો જોઈએ ?

મુસ્તહબ કાર્ય :

- કબરનો આકાર લંબચોરસ બનાવવો અને કબર જમીનની સપાટીથી ૪ ઈંચ (૧૦ સે.મી.) ઊંચી કરવી મુસ્તહબ છે. એનાથી વધારે ઊંચી મક્કૂહ છે.

વાજિબ કાર્ય :

- મય્યતને એવી રીતે દફન કરવી કે જેથી મય્યતની દુર્ગંધ પાણુ ન ફેલાય અને કોઈ જાનવર તેને બહાર પાણુ કાઢી ન શકે.

દિવાસો

1. મહૂમના ઘરે જવું અને મહૂમના રિશ્તેદારોને દિવાસો આપવો વાજિબ છે.
2. મહૂમના મોત પછીના ત્રીજા દિવસ સુધી મહૂમના ઘરના માણસોને જમાડવા જોઈએ.
3. તેમના રહેઠાણમાં કે તેમની નજીક બીજા કોઈએ જમવું મકરૂહ છે.
4. ત્રણ દિવસથી વધારે શોક મનાવવો નહીં અને શણગાર બંધ કરવો જોઈએ નહીં, પરંતુ એવી સ્ત્રી કે જેનો શોહર મૃત્યુ પામ્યો હોય તેવી સ્ત્રી ઇદ્ત પાડે.

નમાઝે વહશત (ترحيم)

બક્ષિસ માટે આમાલ કરવા :

1. રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું છે કે, “મય્યતને પહેલી રાત કરતાં વધારે મુશ્કેલીઓ ક્યારેય સહન કરવી પડતી નથી.” તેથી આપે આપણને હિદાયત કરી છે કે અલ્લાહની રહેમત મહૂમ પર નાઝિલ થાય તે માટે મહૂમના નામનો સદકો આપવો જોઈએ.
2. તદુપરાંત આપણે બે રકાત નમાઝે વહશત એવી નિયતથી પઢવી જોઈએ કે જેનાથી અલ્લાહ રાજી થાય અને મહૂમની મગફરત માટે તેની સમક્ષ માગણી થાય.
3. આ નમાઝ મય્યતને દફન કરી દીધા પછી રાત્રીના પહેલા ભાગમાં કોઈ પણ સમયે પઢી શકાય, પરંતુ તેને નમાઝે ઈશા પછી પઢવી બહેતર છે.

નમાઝે વહશતની પધ્ધતિ :

- નિયત : “હું બે રકાત નમાઝે વહશત પઢું છું મહૂમના સવાબ માટે કુરબતન ઈલલ્લાહ.”
- પહેલી રકાતમાં સૂરતુલ હમ્દ પછી આયતુલ કુરસી પઢવી.

- બીજી રકાતમાં સૂરતુલ હમ્દ પછી દસ વખત સૂરતુલ કદ્ર પઢવું.
- નમાઝ પૂરી થયા પછી દુરૂદ શરીફ પઢવું અને પછી અલ્લાહ પાસે દુઆ માગવી કે નમાઝનો સવાબ મહૂમની કબરને પહોંચે.

કબ્રસ્તાનની મુલાકાત

પુરૂષો માટે મુસ્તહબ છે કે સોમવાર, ગુરૂવાર, શુક્રવાર અને શનિવારે અસ્રના સમયે ફાતેહા પઢવા માટે કબરોની મુલાકાત લેવી.

કબ્રસ્તાનમાં દાખલ થતાં સમયે આ દુઆ પઢવી મુસ્તહબ છે :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا

اللَّهُ، يَا أَهْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، كَيْفَ

وَجَدْتُمْ قَوْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، يَا لَا إِلَهَ

إِلَّا اللَّهُ، بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، إِغْفِرْ لِمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا

اللَّهُ، وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَةٍ مَّنْ قَالِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ

رَسُولُ اللَّهِ، عَلَيَّ وَآلِيَّ اللَّهُ وَوَصِيُّ رَسُولِ اللَّهِ

(સલામ થાય લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહવાળાઓ ઉપર, લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહવાળાઓ તરફથી. અય લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહવાળાઓ! લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહના વાસ્તાથી તમને લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહનો વાયદો કેવો લાગે છે, લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ તરફથી? અય લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ ! લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહના વાસ્તાથી જે કોઈ લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ કહે તેની મગફરત કર અને અમને ભેગા કર લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ મોહંમદુર્રસૂલુલ્લાહ અલીયુંવ વલીયુલ્લાહ વ વસીયો રસૂલિલ્લાહ કહેનારાઓના ટોળામાં.)

ચેક લિસ્ટ

1. મય્યતને ગુસ્લ આપો.
2. મય્યતને હુનૂત કરો.
3. જરીદા મૂકો.
4. કફન પહેરાવો.
5. મર્દૂમના નજીકના સગાઓને મય્યતનો ચહેરો બતાવો.
6. નમાઝે જનાઝા પઢો.
7. નમાઝ પઢાવ્યા પછીથી કબર સુધી પહોંચતા જનાઝો ત્રણ વાર નીચે મૂકો.
8. પુરુષની મય્યત હોય તો જનાઝો કબરના પગવાળા ભાગ તરફ મૂકવો અને જો સ્ત્રીની મય્યત હોય તો જનાઝો કબરની જમણી બાજુમાં મૂકવો.
9. મય્યતને કબરમાં ઊતારો ત્યારે,
  - કફનના બંદ ખોલી દો.
  - જમણો ગાલ જમીન પર મૂકો.
  - માથું માટીથી બનાવેલા ઓશીકા ઉપર મૂકો.
  - ચહેરા પરથી કફન હટાવી દો.
  - મય્યતને કબરમાં એવી રીતે સૂવડાવી દો કે મય્યતનું મોઢું કા'બાની દિશામાં હોય.

10. તલ્કીન પઢો.
11. હાથના પાછળના ભાગથી ત્રણ વખત માટી નાખો.
12. કબર જમીનથી ચાર ઈંચ કરતાં વધારે ઊંચી ન રાખવી બહેતર છે.
13. કબર પર પાણી રેડો.
14. કબરની માટીમાં આંગળીઓ પરોવી સાત વખત સૂરએ કદ્ર પઢો.
15. તલ્કીન પઢો.
16. મહૂમના ઘરે દિવાસો આપવા જાઓ.

મોત વિષે અહાદીસ

○ મલ્લાયહમુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.- ૩૫૩ :

وَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ لَهُ
حَشَمٌ وَجَمَالٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي عَنْ قَوْلِ
اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ لَهُمُ
الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ» فَقَالَ أَمَّا
قَوْلُهُ تَعَالَى «لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا» فَهِيَ
الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ يَرَاهَا الْمُؤْمِنُ فَيُبَشِّرُ بِهَا فِي دُنْيَاهُ
وَأَمَّا قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «وَفِي الْآخِرَةِ» فَإِنَّهَا بَشَارَةٌ

الْمُؤْمِنِينَ عِنْدَ الْمَوْتِ يُبَشِّرُ بِهَا عِنْدَ مَوْتِهِ أَنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لَكَ وَلِمَنْ يَحْمِلُكَ إِلَى قَبْرِكَ

(રસૂલલ્લાહ (સ.)ની ખિદમતમાં ગામડાનો એક માણસ આવ્યો, જે શાનો શૌકત ધરાવનાર અને ખૂબસૂરત હતો. તેણે કહ્યું, યા રસૂલલ્લાહ (સ.) ! મને ખુદાના આ કોલની બાબતમાં બતાવો. “જેઓ ઈમાન લાવ્યા છે તથા પરહેઝગારીથી વર્તતા રહ્યા છે, તેમના જ માટે દુનિયાના જીવનમાં ખુશખબર છે અને આખિરતમાં પણ.” (પારા-૧૧, સૂરએ યૂનુસ, સૂરા-૧૦, આયત-૬૩, ૬૪)

આપે ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે, “અલ્લાહ તઆલાનો આ ઈરશાદ કે ‘દુન્યવી જિંદગીમાં ખુશખબરી છે’ તો તે સારા સારા ખવાબ છે. જેને મોમિન જુએ છે અને પોતાની દુનિયામાં તેને ખુશખબરી મળે છે. અને અલ્લાહ તઆલાનો આ ઈરશાદ કે ‘અને આખિરતમાં’ તો આ બશારત છે, જે મોમિનને મોતના સમયે મળે છે કે અલ્લાહ તઆલાએ તને અને જે લોકો તને કબ્ર સુધી ઊઠાવીને લાવ્યા છે તે દરેકને બક્ષી દીધા.”)

○ મલ્લાયહુરુલુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.- ૩૬૦ :

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَأْتِي الرَّجُلَ مِنْ
 أَوْلِيَاءِنَا عِنْدَ مَوْتِهِ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ
 لِيُضِلَّهُ عَمَّا هُوَ عَلَيْهِ فَيَأْتِي اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ذَلِكَ وَذَلِكَ
 قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى ﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ
 الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

(હઝરત ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “શયતાન અમારા દોસ્તોની પાસે તેમના મોતના સમયે કદીક જમણી તરફથી, કદીક ડાબી તરફથી આવે છે. એટલા માટે કે, તેમને તેમના અકીદાથી હટાવી દે, પરંતુ અલ્લાહ તઆલાને એ પસંદ નથી. એટલા જ માટે અલ્લાહ તઆલાનો ઈરશાદ છે. “જેઓ ઈમાન લાવ્યા છે તેમને તો અલ્લાહ દુનિયાની જિંદગીમાં તથા આખેરતમાં તે પાકી વાત (કલ્મએ તોહીદ)ના પ્રતાપે (ઈમાન પર) સાબિત કદમ રાખશે.”) (પારા-૧૩, સૂરએ ઈબ્રાહીમ, સૂરા-૧૪, આયત-૨૭)

© મલ્લાયલ્લુરુલુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૬૬ :

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا حَضَرَهُ
 الْمَوْتُ وَتَقَهُ مَلَكَ الْمَوْتِ فَلَوْلَا ذَلِكَ لَمْ يَسْتَقِرَّ
 وَمِنْ أَحَدٍ يَحْضُرُهُ الْمَوْتُ إِلَّا مَثَّلَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 وَالْحَجَّجُ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ حَتَّى يَرَاهُمْ
 فَإِنْ كَانَ مُؤْمِنًا يَرَاهُمْ بِحَيْثُ يُحِبُّ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ
 مُؤْمِنٍ يَرَاهُمْ بِحَيْثُ يَكْرَهُ وَقَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى
 ﴿فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ
 وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ﴾

(હઝરત અમીરુલ મોમિનીન (અ.)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો છે કે,
 “જ્યારે મોમિન પુરુષનું મોત નજીક હોય છે ત્યારે મલકુલ મોત તેને
 ભરોસો અને દિલાસો આપે છે. જો આવું ન હોત તો તે બેકરાર

અને બેયેન થઈ જાત. અને કોઈ પણ માણસ જ્યારે તેના મોતનો સમય નજીક હોય છે તો નબી (સ.) અને હુજ્જતોની તસ્વીરો તેની સામે આવે છે. એટલા માટે કે, તે તેમને જોઈ લે. પછી તે મોમિન હશે તો તેમને મોહબ્બતની નજરથી જોશે અને જો મોમિન સિવાયનો હશે તો કરાહતની નજરથી જોશે એટલે કે તેની બાબતમાં અલ્લાહ તઆલાનો ઈરશાદ છે, “પછી જ્યારે પ્રાણ ગળા સુધી આવી પહોંચે છે અને તે સમયે તમે (પડ્યા પડ્યા ટગર ટગર) જોતા જ રહો છો, (ત્યારે તમારો કાબૂ કેમ ચાલતો નથી ?) અને અમે (હે સારવાર કરનારો !) તમારા કરતાંય તે (મરનાર)ની વધુ પાસે છીએ પણ તમને સૂઝતું જ નથી.”) (પારા-૨૮, સૂરઅ વાકેઆ, સૂરા- ૫૬, આયત-૮૩, ૮૪ અને ૮૫)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૬૮ :

سُئِلَ الصَّادِقُ عليه السلام عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا﴾، ﴿قُلْ يَتَوَفَّاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ﴾، وَعَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ﴾، وَعَنْ

قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْرِجُهُمْ
 وَيَقُولُ آيُنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ﴾،
 وَعَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ
 الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا﴾، وَعَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
 ﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ﴾ وَقَدْ
 يَمُوتُ فِي السَّاعَةِ الْوَاحِدَةِ فِي جَمِيعِ الْأَفَاقِ مَا لَا
 يُحْصِيهِ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَكَيْفَ هَذَا فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ
 تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ جَعَلَ لِمَلِكِ الْمَوْتِ أَعْوَانًا مِنَ
 الْمَلَائِكَةِ يَقْبِضُونَ الْأَرْوَاحَ بِمَنْزِلَةِ صَاحِبِ
 الشُّرْطَةِ لَهُ أَعْوَانٌ مِنَ الْإِنْسِ يَبْعَثُهُمْ فِي حَوَائِجِهِ

فَتَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَيَتَوَفَّاهُمْ مَلَكَ الْمَوْتِ مِنْ
الْمَلَائِكَةِ مَعَ مَا يَقْبِضُ هُوَ وَيَتَوَفَّاهَا اللَّهُ عَزَّ
وَجَلَّ مِنْ مَلَكَ الْمَوْتِ

(હઝરત ઈમામ જા'ફર સાદિક (અ.)થી ખુદાનો કોલ.

- (અલ્લાહ પ્રાણોને તેમના મૃત્યુ સમયે હરી લે છે.)
(પારા-૨૪, સૂરએ-ઝુમર, સૂરા-૩૮, આયત-૪૨)
- ((હે રસૂલ !) તું કહે કે મલકુલ મોત જે તમારા પર
નીમવામાં આવ્યો છે (તે અવશ્ય) તમારો અંત લાવશે.)
(પારા-૨૧, સૂરએ સજદા, સૂરા-૩૨, આયત-૧૧)
અને ખુદાનો કોલ,
- **(કે જેમનો અંત ફરિશ્તાઓએ એવી સ્થિતિમાં આણ્યો
હશે કે તેઓ (નાસ્તિકપાણાની નાપાકી)થી પાક સાફ
હશે.)**
(પારા-૧૪, સૂરએ નહલ, સૂરા-૧૬, આયત-૩૨)
અને ખુદાનો કોલ,

- (કે જેમનો અંત ફરિશ્તાઓ એવી હાલતમાં આણે છે તેઓ પડે જ પોતાના જીવ (નફ્સ) પર ઝુલ્મ તોડ્યો હોય.)

(પારા-૧૪, સૂરએ નહલ, સૂરા-૧૬, આયત-૨૭)

અને ખુદાનો કોલ,

- (અમારા મોકલેલા (ફરિશ્તા)ઓ તેનો અંત લાવી મૂકે છે.)

(પારા-૭, સૂરએ અનૂઆમ, સૂરા-૬, આયત-૬૧)

અને ખુદાનો કોલ,

- (અને કદાચ તું જોતે કે જ્યારે ફરિશ્તા તે નાસ્તિકોના પ્રાણોનું હરાણ કરે છે.)

(પારા-૧૦, સૂરએ અન્ફાલ, સૂરા-૮, આયત-૫૦)

ઉપરની આયતોની બાબતમાં પૂછ્યું અને કહ્યું કે, એક જ સમયે એટલા બધા લોકો મૃત્યુ પામે છે કે તેની ગણતરી અલ્લાહના સિવાય કોઈ કરી શકતું નથી. તો આ કેવી રીતે થાય છે ?

આપ (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “અલ્લાહ તઆલા મલકુલ મોતના માટે ફરિશ્તાઓમાંથી કેટલાક મદદગાર નિયુક્ત કરી દે છે. જેઓ રૂહો કબ્જ કરે છે. તેઓનો દરજ્જો સિપાહીના જેવો છે. માણસોમાંથી પણ કેટલાક તેના સહાયકો છે જેમને તે પોતાની મદદના માટે મોકલે છે અને ફરિશ્તાઓ તેની રૂહ કબ્જ કરી લે છે

અને જે કંઈ આ ફરિશ્તા કબ્જ કરે છે તેના ઉપર મલકુલ મોત કબ્જો કરનાર હોય છે અને જેના ઉપર મલકુલ મોત કાબૂ પામી લે છે તેના પર અલ્લાહ તઆલા કબ્જો કરનાર છે.”)

○ મલ્લાયહુરુલુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૪૫ :

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَقِنُومُ مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

فَإِنْ مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةِ

(રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો, “તમે લોકો પોતાના મૃત્યુ પામનારને “લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ”ની તલ્કીન કર્યા કરો, એટલા માટે કે જે માણસનો છેલ્લો શબ્દ “લાઈલાહા ઈલ્લલ્લાહ” હશે તે જન્નતમાં દાખલ થશે.”)

○ મલ્લાયહુરુલુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૫૦ :

قَالَ الصَّادِقُ ﷺ مَا مِنْ أَحَدٍ يَحْضُرُهُ الْمَوْتُ إِلَّا وَكَلَّ

بِهِ إِبْلِيسُ مِنْ شَيْءٍ طِينِهِ مَنْ يَأْمُرُهُ بِالكُفْرِ

وَيُشَكِّكُهُ فِي دِينِهِ حَتَّى يَخْرُجَ نَفْسُهُ فَإِذَا حَضَرْتُمْ
مَوْتَكُمْ فَلَقِّنُوهُمْ شَهَادَةً أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ

مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَتَّى يَمُوتُوا

(હઝરત ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “જ્યારે પણ કોઈના મોતનો સમય આવે છે તો ઈબ્લીસ પોતાના શયતાનોમાંથી કોઈ એકને તે જગ્યાએ નક્કી કરી દે છે અને તે આવીને તે (માણસ)ને કુફ્રનો હુકમ આપે છે અને તેના દીનની તરફથી તેના દિલમાં શંકા નાખી દે છે. એટલે સુધી કે એ જ હાલતમાં તેની રૂહ નીકળી જાય છે. એટલા માટે જ્યારે તમો પોતાના મૃત્યુ પામનારની પાસે હાજર હોવ તો તેને

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

ની તલ્લીન કરતાં રહો, એટલે સુધી કે તેને મોત આવી જાય.”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૫૫ :

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام مَا يَخْرُجُ مُؤْمِنٌ عَنِ الدُّنْيَا إِلَّا
 بِرِضَا مِنْهُ وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَكْشِفُ لَهُ
 الْغِطَاءَ حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى مَكَانِهِ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَا أَعَدَّ
 اللَّهُ لَهُ فِيهَا وَتُنْصَبُ لَهُ الدُّنْيَا كَأَحْسَنِ مَا كَانَتْ لَهُ
 ثُمَّ يُخَيَّرُ فَيَخْتَارُ مَا عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَيَقُولُ مَا
 أَصْنَعُ بِالدُّنْيَا وَبَلَايَهَا فَلَقِّنُوا مَوْتَائِكُمْ كَلِمَاتٍ

الفَرَج

(હઝરત ઈમામ જા'ફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “મોમિન આ દુનિયાથી પોતાની મરજીના સિવાય કૂચ કરતો નથી અને આ એવી રીતે કે અલ્લાહ તેના સામેથી પડદાઓ ઉઠાવી લે છે. એટલે સુધી કે તે જન્નતમાં પોતાની જગ્યા અને જે કંઈ અલ્લાહ તઆલાએ તેના માટે ત્યાં એકઠું કરી રાખ્યું છે તેને જોઈ લે છે. પછી દુનિયાને પણ તેના માટે ખૂબસૂરત રીતે તૈયાર કરીને બતાવવામાં આવે છે

અને તેને ઈખ્તિયાર છે કે આ બન્નેમાંથી જેને ઈચ્છે પોતાના માટે પસંદ કરે, ત્યારે તે પોતાના માટે પસંદ કરે છે જે અલ્લાહ તઆલાએ એકત્રિત કરી રાખેલ છે અને કહે છે કે હું આ દુનિયા અને તેની બલાઓ અને મુસીબતોમાં રહીને શું કરીશ ! એટલા માટે તમે લોકો પોતાના મરનારને કલેમાતુલ ફરજની તલ્કીન કરતા રહો.”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૬૧ :

وَقَالَ الصَّادِقُ عليه السلام فِي الْمَيِّتِ تَدْمَعُ عَيْنَاهُ عِنْدَ

الْمَوْتِ وَإِنَّ ذَلِكَ عِنْدَ مُعَايِنَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ

فَيَرَى مَا يَسْرُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَا تَرَى الرَّجُلَ يَرَى مَا يَسْرُهُ

وَمَا يَحِبُّ فَتَدْمَعُ عَيْنَاهُ وَيَضْحَكُ

(અને હઝરત ઈમામ જા'ફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “મૃત્યુ પામનારની આંખોમાં મૃત્યુ વખતે આંસુ આવી જાય છે અને આ તે વખતે થાય છે કે જ્યારે તે રસૂલલ્લાહ (સ.)ને જુએ છે જેના લીધે તે ખુશ થઈ જાય છે. પછી ફરમાવ્યું, શું તમો નથી જોતા કે

જ્યારે માણસ કોઈ ઘણી ખુશહાલીની વાત જુએ છે અને જેનાથી તે મોહબ્બત કરે છે તેને જુએ છે તો તેની આંખોમાં આંસુ આવી જાય છે અને તે હસવા લાગે છે ?”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૬૩ :

قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِنَّ آيَةَ الْمُؤْمِنِ إِذَا حَضَرَهُ
 الْمَوْتُ أَنْ يَبْيَضَّ وَجْهُهُ أَشَدَّ مِنْ بَيَاضِ ثَوْبِهِ
 وَيَرْشَحَ جَبِينُهُ وَيَسِيلَ مِنْ عَيْنَيْهِ كَهَيْئَةِ
 الدَّمْعِ فَيَكُونُ ذَلِكَ آيَةَ خُرُوجِ رُوحِهِ وَإِنَّ الْكَافِرَ
 تَخْرُجُ رُوحُهُ سَلًّا مِنْ شِدْقِهِ كَرَبْدِ الْبَعِيرِ كَمَا تَخْرُجُ
 نَفْسُ الْحِمَارِ

(હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “મોમિનની નિશાની એ છે કે જ્યારે તેના મોતનો સમય આવે છે (ત્યારે) તેના ચહેરાનો રંગ જેટલો સફેદ હતો તેનાથી વધારે સફેદ અને પ્રકાશિત

થઈ જાય છે, કપાળ ઉપર પરસેવો આવી જાય છે, તેની આંખોમાંથી આંસુની જેમ પ્રવાહી વહેવા લાગે છે, તો એ જ તેની રૂઢ નીકળવાની નિશાની છે અને કાફિરની રૂઢ તેના મોઢાની બાજુમાંથી એવી રીતે નીકળે છે જેમ કે ઊંટનું ફીણ, જેવી રીતે ગધેડાનો શ્વાસ નીકળે છે.”)

○ મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-

૩૬૫ :

سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَيْفَ يَتَوَفَّى مَلَكُ الْمَوْتِ
الْمُؤْمِنِ فَقَالَ إِنَّ مَلَكَ الْمَوْتِ لَيَقِفُ مِنَ الْمُؤْمِنِ
عِنْدَ مَوْتِهِ مَوْقِفَ الْعَبْدِ الذَّلِيلِ مِنَ الْمَوْلَى
فَيَقُومُ وَأَصْحَابُهُ لَا يَدْنُونَ مِنْهُ حَتَّى يَبْدَأَهُ
بِالتَّسْلِيمِ وَيُبَشِّرُهُ بِالْجَنَّةِ

(રસૂલલ્લાહ (સ.)થી પૂછવામાં આવ્યું કે, મલકુલ મોત મોમિનને કેવી રીતે મોત આપે છે ? તો આપ (સ.)એ ફરમાવ્યું કે,

“મોમિનના મોતના સમયે મલકુલ મોત તેની પાસે આવીને એવી રીતે ઊભા થઈ જાય છે જેવી રીતે તુરુદ્દ ગુલામ પોતાના માલિકની સામે અને તેના સાથીઓ પણ તેનાથી એટલા નજીક નથી હોતા. પછી મલકુલ મોત શરૂઆત સલામની સાથે કરે છે અને તેને જન્નતની બશારત આપે છે.”)

◎ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૬૭ :

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام إِنَّهُ إِذَا بَلَغَتِ النَّفْسُ الْحُلُقُومَ

أَرَى مَكَانَهُ مِنَ الْجَنَّةِ فَيَقُولُ رُدُّوْنِي إِلَى الدُّنْيَا

حَتَّى أُخْبِرَ أَهْلِي بِمَا أَرَى فَيَقَالُ لَهُ لَيْسَ إِلَى ذَلِكَ

سَبِيلٌ

(હઝરત ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “જ્યારે મોમિનનો જીવ તેના ગળામાં જઈને અટકી જાય છે ત્યારે તે જન્નતમાંની પોતાની જગ્યા જોઈ લે છે અને કહે છે કે, થોડીક ક્ષણો માટે મને છોડી દો જેથી જે કંઈ મેં જોયું છે તે મારા

ઘરવાળાઓને તો બતાવી દઉં ! ત્યારે તેને કહેવામાં આવે છે કે, ઉવે આનો કોઈ માર્ગ નથી.”)

◎ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૬૯ :

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام إِنَّ وَلِيَّ عَلِيٍّ عليه السلام يَرَاهُ فِي ثَلَاثَةِ

مَوَاطِنَ حَيْثُ يَسُرُّهُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَعِنْدَ الصِّرَاطِ

وَعِنْدَ الْحَوْضِ وَمَلَكَ الْمَوْتِ يَدْفَعُ الشَّيْطَانَ عَنِ

الْمُحَافِظِ عَلَى الصَّلَاةِ وَيُلَقِّنُهُ شَهَادَةَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا

اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فِي تِلْكَ الْحَالَةِ الْعَظِيمَةِ

(હઝરત ઈમામ જા'ફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “હઝરત અલી (અ.)થી દોસ્તી ધરાવનાર હઝરત અલી (અ.)ની ઝિયારત ત્રણ જગ્યાઓ ઉપર કરશે અને ખુશ થશે :

- મોતના સમયે
- સિરાત ઉપર અને
- હૌઝે કૌસર ઉપર

અને જે લોકો નમાઝના પાબંદ છે, મલકુલ મોત તેમના પાસેથી શયતાનને પોતે હટાવી દેશે અને આ વિકટ સમય પર તેને

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ اٰنَ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللَّهِ

ની શહાદતની તલ્કીન કરશે.”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૭૦ :

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَ فِي آخِرِ
يَوْمٍ مِنَ الدُّنْيَا وَأَوَّلِ يَوْمٍ مِنَ الْآخِرَةِ مُثِّلَ لَهُ
مَالُهُ وَوُلْدُهُ وَعَمَلُهُ فَيَلْتَفِتُ إِلَى مَالِهِ وَيَقُولُ وَاللَّهِ
إِنِّي كُنْتُ عَلَيْكَ حَرِيصًا شَحِيحًا فَمَاذَا عِنْدَكَ فَيَقُولُ
خُذْ مِنِّي كَفَنَكَ فَيَلْتَفِتُ إِلَى وُلْدِهِ فَيَقُولُ وَاللَّهِ إِنِّي
كُنْتُ لَكُمْ مُحِبًّا وَإِنِّي كُنْتُ عَلَيْكُمْ لِمَحَامِيًا فَمَاذَا

عِنْدَكُمْ فَيَقُولُونَ نُوَدِّيكَ إِلَىٰ حُفْرَتِكَ وَنُوَارِيكَ
فِيهَا فَيَلْتَفِتُ إِلَىٰ عَمَلِهِ فَيَقُولُ وَاللَّهِ إِنَّكَ كُنْتَ
عَلَىٰ لَثْقِيلٍ وَإِنِّي كُنْتُ فِيكَ لَزَاهِدًا فَمَاذَا عِنْدَكَ
فَيَقُولُ أَنَا قَرِينُكَ فِي قَبْرِكَ وَيَوْمَ حَشْرِكَ حَتَّىٰ

أُعْرَضَ أَنَا وَأَنْتَ عَلَىٰ رَبِّكَ

(હઝરત અમીરુલ મોમિનીન (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “જ્યારે કોઈ બંદાના માટે દુનિયાનો છેલ્લો દિવસ અને આખેરતનો પહેલો દિવસ હોય છે (ત્યારે) તેની સામે તેનો માલ, તેની ઓલાદ અને તેના અમલ તસ્વીર બનીને નજરો સામે આવે છે. પછી તે પોતાના માલની તરફ નજર કરે છે અને કહે છે કે, ખુદાની કસમ ! હું તારા પ્રત્યે ઘણો જ લાલચું હતો. હવે મારા માટે તારી પાસે શું છે ? ત્યારે તે જવાબ આપે છે કે તમે મારાથી ફક્ત પોતાનું કફન લઈ લો. પછી ઓલાદની તરફ નજર કરે છે અને કહે છે કે, હું તમારા લોકોથી ઘણી જ મોહબ્બત કરતો હતો, તમારો હામી અને મદદગાર હતો, હવે મારા માટે તમારી પાસે શું છે ? તે દરેક

જવાબ આપશે કે અમો ફક્ત આપને કબર સુધી પહોંચાડી દઈશું અને તેમાં દફન કરી દઈશું. પછી તે પોતાના અમલ તરફ નજર કરે છે અને કહે છે, ખુદાની કસમ ! તમે મારા ઉપર ઘણા જ બોજદાયક હતા. હું તમારાથી બચતો રહેતો હતો. હવે મારા માટે તમારી પાસે શું છે ? ત્યારે તે કહે છે કે, અમે તમારી સાથે તમારી કબરમાં પણ રહીશું અને કયામતના દિવસે પણ રહીશું. ત્યાં સુધી કે, અમને અને તમને બન્નેને અલ્લાહના દરબારમાં રજૂ કરવામાં આવશે.”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૭૮ :

وَقَالَ الصَّادِقُ عليه السلام الْمَرْأَةُ إِذَا مَاتَتْ فِي نِفَاسِهَا لَمْ

يَنْشُرُ لَهَا دِيْوَانُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

(અને ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “જો કોઈ સ્ત્રી નિફાસની હાલતમાં મૃત્યુ પામે તો કયામતના દિવસે તેનું આમાલનામું સુધ્યા નહીં ખોલવામાં આવે.”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૮૦ :

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ «وَمَا تَدْرِي

نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا» وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ

أَرْضٍ تَمُوتُ فَقَالَ مِنْ قَدَمٍ إِلَى قَدَمٍ

(ઈમામ જા'ફર સાદિક (અ.)ને ખુદાના આ કોલની બાબતમાં પૂછવામાં આવ્યું, “અને કોઈ માણસ આ નથી જાણતો કે તે કાલે શું કમાણી કરશે અને ન કોઈ માણસ આ જાણે છે કે કઈ ભૂમિમાં મરશે.” (પારા-૨૧, સૂરએ લુકમાન, સૂરા-૩૧, આયત-૩૪) તો આપ (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “તે ડગલેને પગલે નથી જાણતો.”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૮૧ :

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام إِذَا مَاتَ الْمُؤْمِنُ بَكَتْ عَلَيْهِ بَقَاءُ

الْأَرْضِ الَّتِي كَانَ يَعْبُدُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهَا وَالْبَابُ

الَّذِي كَانَ يَصْعَدُ مِنْهُ عَمَلُهُ وَمَوْضِعُ سُجُودِهِ

(ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “જ્યારે કોઈ મોમિન મૃત્યુ પામે છે તો તેના ઉપર તે જમીનનો હિસ્સો રહે છે કે જેના ઉપર તે અલ્લાહની ઈબાદત કર્યા કરતો હતો અને તે દરવાજો રહે છે જેનાથી તેના અમલ આસમાનની તરફ બુલંદ થઈને જતા હતા અને તે જગ્યા રહે છે જ્યાં તે સજદા કરતો હતો.”)

○ મલ્લાયહુરુલુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૮૫ :

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَرَامَةُ الْمَيِّتِ تَعَجِيلُهُ

(રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું કે, “મય્યતનો એહતેરામ એમાં છે કે તેના કફન અને દફનમાં જલ્દી કરવામાં આવે.”)

○ મલ્લાયહુરુલુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૮૬ :

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَا أُلْفَيْنَ مِنْكُمْ رَجُلًا مَاتَ لَهُ

مَيِّتٌ لَيْلًا فَأَنْتَظَرِيهِ الصُّبْحَ وَلَا رَجُلًا مَاتَ لَهُ

مَيِّتٌ نَهَارًا فَأَنْتَظَرِيهِ اللَّيْلَ لَا تَنْتَظِرُوا

بِمَوْتَاكُمْ طُلُوعَ الشَّمْسِ وَلَا غُرُوبَهَا عَجِّلُوا بِهِمْ

إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ فَقَالَ النَّاسُ وَأَنْتَ يَا

رَسُولَ اللَّهِ يَرْحَمُكَ اللَّهُ

(રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ફરમાવ્યું કે, “હું તમારામાંથી એકને પણ એવો ન પામું કે જો તેનો કોઈ સ્નેહીજન રાત્રે મૃત્યુ પામે તો તેના (દફન અને કફન) માટે સુબહ સુધી રાહ જુએ અને ન કોઈ એકને તમારામાંથી પામું કે જો તેનો કોઈ સ્નેહીજન દિવસે મૃત્યુ પામે તો તે તેના (દફન અને કફન) માટે રાત સુધીની રાહ જુએ. તમે લોકો પોતાના મુડદાઓ માટે સૂર્યના ઉદય અને અસ્ત થવાની રાહ ન જુઓ, પરંતુ જલ્દીમાં જલ્દી તેની ખ્વાબગાહ (કબર) સુધી પહોંચાડી દો. અલ્લાહ તમારા લોકો ઉપર રહમ કરે. લોકોએ કહ્યું, અને આપ ઉપર પણ યા રસૂલલ્લાહ ! અલ્લાહ તઆલા પોતાની રહેમત નાઝિલ કરે.”)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૩૮૬ :

قَالَ الصَّادِقُ (عليه السلام) لَا تَدْعَنَّ مَيِّتَكَ وَحْدَهُ فَإِنَّ

الشَّيْطَانُ يَعْثُ بِهٖ فِي جَوْفِهِ

(હઝરત ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,
“મય્યતને ક્યારેય પાણ એકલી ન છોડો, શયતાન તેની અંદર ઘૂસીને
જાત જાતની હરકતો કરે છે.”)

કેટલાક મસઅલા

ગુસ્લ

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.- ૪૧૮ :

وَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام: وَإِذَا اسْقَطَتِ الْمَرْأَةُ وَكَانَ

السَّقْطُ تَامًا غُسْلَ وَحِطٍّ وَكُفِّنَ وَدُفِنَ وَإِنْ لَمْ

يَكُنْ تَامًا فَلَا غُسْلَ عَلَيْهِ وَيُدفِنُ بِدَمِهِ وَحَدُّ

تَمَامِهِ إِذَا آتَى عَلَيْهِ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ

અને હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)એ ફરમાવ્યું, “અને જો કોઈ સ્ત્રીનું હમલ સાકીત થઈ જાય અને બાળકનો પૂરો આકાર બની ગયો હોય તો તેને ગુસ્લ આપી, હુનૂત કરી, કફન પહેરાવી અને દફન કરવામાં આવશે અને જો તેનો પૂરો આકાર બની ગયો નથી, તો તેના માટે કોઈ ગુસ્લ નથી અને તેને એ જ હાલતમાં દફન કરવામાં આવશે. અને પૂરો આકાર બનવાની હદ તે છે કે જ્યારે સ્ત્રીને હમલના ચાર મહિના થયા હોય.”)

1. બાળકના આકાર બનવાની મુદત ચાર માસની છે, માટે જો ચાર માસ થયા હોય અને બાળકનો આકાર બની

ગયો હોય અને સ્ત્રીને કસુવાવડ થઈ જાય તો બાળકને ગુસ્સા, હુનૂત, કફન આપીને દફન કરવું જોઈએ.

2. અને જો બાળકનો આકાર ન બન્યો હોય અને સ્ત્રીને કસુવાવડ થઈ જાય તો એ જ હાલતમાં એક કપડામાં લપેટીને દફન કરી દેવું જોઈએ.

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૫૮૮ :

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فِي آخِرِ حَدِيثٍ يَذْكُرُ فِيهِ
غُسْلَ الْمَيِّتِ إِيَّاكَ أَنْ تَحْشَوْ مَسَامِعَهُ شَيْئاً فَإِنْ
خِفْتَ أَنْ يَظْهَرَ مِنَ الْمُنْخَرَيْنِ شَيْءٌ فَلَا عَلَيْكَ أَنْ
تُصَيِّرَ عَلَيْهِ قُطْناً وَإِنْ لَمْ تَخَفْ فَلَا تَجْعَلْ فِيهِ
شَيْئاً

(હઝરત ઈમામ જા'ફર સાદિક (અ.)એ પોતાની જે હદીસની અંદર ગુસ્સા મય્યતનો તરીકો બતાવ્યો છે તેના પછી આપે ઈરશાદ ફરમાવ્યું કે, “મય્યતના કાનમાં ક્યારેય કોઈ વસ્તુ ન મૂકો અને જો

તેના (મય્યતના) નાકમાંથી કંઈક નીકળવાનો ડર હોય તો તેના પર ૩ મૂકી દો અને કોઈ ડર ન હોય તો તેમાં કોઈ વસ્તુ ન મૂકો.”)

1. મય્યતના કાનમાં કોઈ પણ વસ્તુ ન મૂકવી જોઈએ.
2. અને મય્યતના નાકમાં પણ કોઈ પણ વસ્તુ ન મૂકવી જોઈએ, પરંતુ જો નાકમાંથી કંઈક નીકળવાનો ડર હોય તો નાક પર ૩ મૂકી દેવું જોઈએ.

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૪૭ :

وَإِنْ غَسَلَ مَيِّتٌ فَخَرَجَ مِنْهُ دَمٌ كَثِيرٌ لَا يَنْقَطِعُ

فَإِنَّهُ يُجْعَلُ عَلَيْهِ الطِّينُ الْحُرْفُ فَإِنَّهُ يَنْقَطِعُ

(અને જો મય્યતને ગુસ્લ આપી દીધું ત્યાર પછી તેમાંથી (મય્યતના શરીરના કોઈ અવયવમાંથી) ખૂન નીકળવા લાગે અને એટલું વધારે કે જે બંધ થતું ન હોય, તો તેના પર શુદ્ધ માટી (જેમાં રેત ન હોય) લગાવી દે જેનાથી ખૂન બંધ થઈ જશે.)

1. મય્યતને ગુસ્લ આપ્યા પછી જો તેમાંથી ખૂન નીકળી આવે કે તે એટલું વધારે હોય કે રોકાઈ જતું ન હોય, તો તેના પર શુદ્ધ માટી નાખી દેવી, જેથી ખૂન બંધ થઈ જશે.

© મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૪૬ :

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام: وَالْمُحْرِمُ إِذَا مَاتَ
غُسِّلَ وَكُفِّنَ وَدُفِنَ وَعُمِلَ بِهِ مَا يُعْمَلُ بِالْمُحِلِّ إِلَّا
أَنَّهُ لَا يَقْرُبُهُ أَتْكَافُورُ

(હઝરત ઈમામ અલી (અ.)એ એક તવીલ હદીસમાં ફરમાવ્યું,
“અને જ્યારે કોઈ માણસ એહરામની હાલતમાં મૃત્યુ પામે તો
તેને ગુસ્લ, કફન આપીને દફન કરવામાં આવે. એટલે કે તેની
સાથે એ તમામ ક્રિયાઓ કરવામાં આવે જે એહરામ વગરના
માણસની મય્યત સાથે કરવામાં આવે છે, સિવાય કે તેના નજદીક
કપૂર ન લાવવામાં આવે.”)

1. એહરામની હાલતમાં મૃત્યુ પામેલા માણસને કપૂરના
પાણીથી ગુસ્લ ન આપવું અને કપૂર મિશ્રિત કોઈ પણ
વસ્તુ તેની પાસે ન લાવવી જોઈએ.

© મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૪૮ :

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام: لَمَّا مَاتَ إِسْمَاعِيلُ أَمَرْتُ بِهِ وَهُوَ
 مُسَجًّى أَنْ يُكْشَفَ عَنْ وَجْهِهِ فَقَبَّلْتُ جَبْهَتَهُ
 وَذَقْنَهُ وَنَحَرَهُ ثُمَّ أَمَرْتُ بِهِ فُغِطِيَ ثُمَّ قُلْتُ اكْشِفُوا
 عَنْهُ فَقَبَّلْتُ أَيْضاً جَبْهَتَهُ وَذَقْنَهُ وَنَحَرَهُ ثُمَّ
 أَمَرْتُهُمْ فَعَطَّوْهُ ثُمَّ أَمَرْتُ بِهِ فُغْسِلَ ثُمَّ دَخَلْتُ عَلَيْهِ
 وَقَدْ كُفِّنَ فَقُلْتُ اكْشِفُوا عَنْ وَجْهِهِ فَقَبَّلْتُ
 جَبْهَتَهُ وَذَقْنَهُ وَنَحَرَهُ وَعَوَّذْتُهُ ثُمَّ قُلْتُ أَدْرِجُوهُ

فَقِيلَ لَهُ بِأَيِّ شَيْءٍ عَوَّذْتَهُ فَقَالَ بِالْقُرْآنِ

(હઝરત ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “જ્યારે મારા
 ફરજંદ ઈસ્માઈલનો ઇન્તકાલ થયો તો તેમના પર એક ચાદર
 નાખવામાં આવી હતી, મેં લોકોને કહ્યું કે, જરા તેમના ચહેરા
 પરથી ચાદર હટાવો, લોકોએ હટાવી તો મેં તેમની પેશાની, તેમના

ગાલ અને તેમના ગળા પર બોસા લીધા અને કહ્યું, હવે ચહેરો ઢાંકી દો. (થોડા સમય પછી) મેં કહ્યું, તેમના ચહેરા પરથી ચાદર હટાવો, (લોકોએ હટાવી) તો મેં તેમની પેશાની, તેમના ગાલ અને તેમના ગળા પર બોસા લીધા, પછી કહ્યું, હવે ચહેરાને ઢાંકી દો, લોકોએ ચહેરાને ઢાંકી દીધો તે પછી મેં કહ્યું, તેમને ગુસ્સા આપો. તે પછી હું તેમની પાસે તે સમયે ગયો જ્યારે કફન પહેરાવી ચૂક્યા હતા. મેં કહ્યું તેમના ચહેરા પરથી કફન હટાવો, (લોકોએ હટાવ્યું) તો મેં તેમની પેશાની, તેમના ગાલ અને તેમના ગળા પર બોસા લીધા અને તેમને એક તાવીજ આપ્યું અને લોકોથી કહ્યું, હવે તેમને કફનમાં લપેટી લો. આપ (અ.)થી પૂછવામાં આવ્યું કે આપે કઈ વસ્તુનું તેમને તાવીજ આપ્યું ? તો આપે ફરમાવ્યું કુરઆનનું.”)

○ મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૫૦ :

قَالَ الصَّادِقُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ): إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ): قَبَّلَ عُثْمَانَ

بَنَ مَظْعُونٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَعْدَ مَوْتِهِ

(હઝરત ઈમામ જા'ફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, રસૂલલ્લાહ (સ.)એ ઉસ્માન બિન મઝઉન (રઝી.)ના મોત પછી તેમને બોસા આપ્યા.)

1. મહૂમના સૌથી નજીકના મહેરમ માણસોને ઈચ્છા થાય તો મહૂમની પેશાની, ગાલ અને ગળા ઉપર બોસા આપી શકે છે.

મસે મય્યત

وَمَنْ مَسَّ قِطْعَةً مِنْ جَسَدٍ أَكِيلِ السَّبْعِ فَعَلَيْهِ
 الْغُسْلُ إِنْ كَانَ فِيمَا مَسَّ عَظْمٌ وَمَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ
 عَظْمٌ فَلَا غُسْلَ عَلَيْهِ فِي مَسِّهِ وَمَنْ مَسَّ مَيِّتَةً
 فَعَلَيْهِ أَنْ يَغْسِلَ يَدَيْهِ وَلَيْسَ عَلَيْهِ الْغُسْلُ إِنَّمَا
 يَجِبُ ذَلِكَ فِي الْإِنْسَانِ وَحْدَاهُ وَمَنْ مَسَّ مَيِّتًا قَبْلَ
 الْغُسْلِ بِحَرَارَتِهِ فَلَا غُسْلَ عَلَيْهِ وَإِنْ مَسَّهُ بَعْدَ مَا
 يَبْرُدُ فَعَلَيْهِ الْغُسْلُ وَمَنْ مَسَّهُ بَعْدَ مَا يُغْسَلُ

فَلَيْسَ عَلَيْهِ غُسْلٌ

(જે માણસ એવા માણસના કોઈ ટુકડાને સ્પર્શે જેને જાનવરોએ ખાઈ લીધો હોય અને તેમાં હાડકું હોય, તો તેના પર ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ છે અને જો તેમાં હાડકું નથી તો પછી તેના પર

ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ નથી અને જે માણસ કોઈ જાનવરના મુડદાને સ્પર્શે તો તેના પર ફરજ છે કે પોતાના હાથ ધોઈ લે. તેના પર ગુસ્લ વાજિબ નથી. આ ગુસ્લે મસે મય્યત ફક્ત માણસના મડદાને અડવાથી વાજિબ થાય છે.

અને મડદાને ગુસ્લ આપ્યા પહેલાં કોઈ સ્પર્શે તો સ્પર્શવા પહેલાં તેનામાં જીવ હોય તો તેના પર ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ નથી અને જો મડદાનું શરીર ઠંડું થઈ ગયું હોય અને પછી સ્પર્શવામાં આવે તો તેના પર ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ છે અને જો મય્યતને ગુસ્લ આપ્યા પછી તેના શરીરને સ્પર્શે તો તેના પર ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ નથી.)

○ મલ્લાયહુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૦૦ :

قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ الْبَاقِرُ عليه السلام : مَسُّ الْمَيِّتِ عِنْدَ مَوْتِهِ

وَبَعْدَ غُسْلِهِ وَالْقُبْلَةَ لَيْسَ بِهَا بَأْسٌ وَمَنْ أَصَابَ

ثَوْبَهُ جَسَدَ الْمَيِّتِ فَعَلَيْهِ أَنْ يَغْسِلَ مَا أَصَابَ

الثَّوْبُ مِنْهُ

(હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)એ ફરમાવ્યું કે, “મય્યતને તેની મોતના સમયે અને તેના ગુસ્લના પછી અડવાથી કોઈ વાંધો નથી. અને જો કોઈનું કપડું મય્યતના શરીરથી સ્પર્શી જાય તો તેને જોઈએ કે જેટલું કપડું સ્પર્શ્યું છે તેને ધોઈ લે.”)

1. મય્યતના શરીરના છૂટા પડેલા અવયવમાં જો હાડકું હોય અને સ્પર્શવામાં આવે તો ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ થશે અને જો અવયવમાં હાડકું ન હોય તો તેના પર ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ નથી.
2. મુડદા જાનવરને અડવાથી ગુસ્લ વાજિબ થતું નથી ફક્ત હાથ ધોઈ લેવા પૂરતા છે.
3. માણસની મય્યતને ઠંડી થઈ ગયા પછી અને ગુસ્લ આપ્યા પહેલાં સ્પર્શવામાં આવે તો સ્પર્શનાર પર ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ છે અને જો મય્યત ઠંડી ન થઈ હોય (ખૂન ગરમ હોય) અને સ્પર્શવામાં આવે તો ગુસ્લે મસે મય્યત વાજિબ થતું નથી.
4. મય્યત ઠંડી થયા પછી અને ગુસ્લ આપવા પહેલાં મય્યતને જો કપડાંનો કોઈ ભાગ સ્પર્શી જાય તો જેટલો ભાગ સ્પર્શ્યો હોય તેટલો જ ભાગ ધોઈ લેવો જોઈએ.

નમાઝ

○ મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૭૦ :

وَاسْتَأْنَفَ الصَّلَاةَ عَلَى الثَّانِيَةِ وَمَنْ صَلَّى عَلَى
جَنَازَةٍ وَكَانَتْ مَقْلُوبَةً فَلْيُسَوِّهَا وَلْيُعِدِ الصَّلَاةَ
عَلَيْهَا

(અને જે માણસ જનાઝાની નમાઝ પઢે અને જનાઝો ઉલટો રાખ્યો હોય (એટલે કે જ્યાં પગ હોવા જોઈએ ત્યાં માથું અને જ્યાં માથું હોવું જોઈએ ત્યાં પગ હોય) તો આ મય્યતને ખરાબ મહેસૂસ થશે માટે તેના પર ફરીથી નમાઝ પઢવી જોઈએ.)

1. નમાઝ વખતે જો જનાઝો મૂકવામાં ભૂલ થાય, એટલે કે જે તરફ માથું હોવું જોઈએ તે તરફ પગ હોય અને જે તરફ પગ હોવા જોઈએ તે તરફ માથું રાખ્યું હોય અને નમાઝ પઢાવી દીધી હોય તો જનાઝો સહીહ રીતથી મૂકી ફરી નમાઝ પઢવી જોઈએ.

○ મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૭૫ :

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِذَا فَاتَتْكَ الصَّلَاةُ عَلَى الْمَيِّتِ

حَتَّى يُدْفَنَ فَلَا بَأْسَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ وَقَدْ دُفِنَ

(ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)એ ફરમાવ્યું, “અને જો તમારામાંથી કોઈની નમાઝે જનાઝા છૂટી જાય એટલે સુધી કે તે દફન થઈ જાય તો કોઈ વાંધો નથી અને તમે તેના દફન થયા પછી તેની નમાઝે જનાઝા પઢી લો.”)

○ મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૭૬ :

وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا فَاتَتْهُ الصَّلَاةُ عَلَى

الْمَيِّتِ صَلَّى عَلَى قَبْرِهِ

(અને રસૂલુલ્લાહ (સ.)થી પણ જો કોઈની નમાઝે જનાઝા છૂટી જતી તો તેની કબર પર પઢી લેતા હતા.)

➤ મલ્લાયહઝુરુહુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૭૮ :

قَالَ جَابِرٌ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام : إِذَا لَمْ يَحْضُرِ الرَّجَالُ
النِّسَاءُ تَقَدَّمَتِ الْمَرْأَةُ وَسَطَهُنَّ وَقَامَ النِّسْوَةُ عَنْ
يَمِينِهَا وَشِمَالِهَا وَهِيَ وَسَطُهُنَّ تُكَبِّرُ حَتَّى تَفْرُغَ

مِنَ الصَّلَاةِ

(જાબિરનું બયાન છે કે હઝરત ઈમામ મોહંમદ બાકિર (અ.)એ ફરમાવ્યું, “જો કોઈ માણસની નમાઝે મય્યતમાં કોઈ પુરૂષ હાજર ન હોય (બધી સ્ત્રીઓ જ હોય) તો એક સ્ત્રી આગળ વધે અને બધી સ્ત્રીઓની વચમાં ઊભી થઈ જાય અને બધી સ્ત્રીઓ તેની જમણી અને ડાબી બાજુ ઊભી રહે અને તે તકબીર કહે એટલે સુધી કે નમાઝ પૂરી કરી લે.”)

◎ મલ્લાયહુરુરુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૭૩ :

سَأَلَهُ الْفَضْلُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ هَلْ يُصَلِّي عَلَى النِّسَاءِ
فِي الْمَسْجِدِ؟ قَالَ : نَعَمْ

(ફઝલ બિન અબ્દુલ મલિકે આપ (અ.)થી (ઈમામ જાફર સાદિક (અ.)થી) અરજ કરી, શું નમાઝે જનાઝા મસ્જિદની અંદર પઢી શકાય ? તો આપે ફરમાવ્યું કે, હા.)

1. નમાઝે જનાઝા મસ્જિદની અંદર પઢી શકાય છે.

○ મલ્લાયહુરુલુલ ફકીહ ભાગ-૧, હદીસ નં.-૪૮૫ :

إِذَا اجْتَمَعَ جَنَازَةُ رَجُلٍ وَامْرَأَةٍ وَغُلَامٍ وَمَمْلُوكٍ
فَقَدِّمِ الْمَرْأَةَ إِلَى الْقَبْلَةِ وَاجْعَلِ الْمَمْلُوكَ بَعْدَهَا
وَاجْعَلِ الْغُلَامَ بَعْدَ الْمَمْلُوكِ وَاجْعَلِ الرَّجُلَ بَعْدَ
الْغُلَامِ مِمَّا يَلِي الْإِمَامَ وَيَقِفُ الْإِمَامُ خَلْفَ الرَّجُلِ
فَيُصَلِّي عَلَيْهِمْ جَمِيعاً صَلَاةً وَاحِدَةً

(અને જ્યારે પુરુષ અને સ્ત્રી અને ગુલામ અને મમલૂક (કનીઝ)ના જનાઝા એક જગ્યાએ ભેગા થયા હોય તો કિબ્લા તરફ બધાથી આગળ સ્ત્રીનો જનાઝો રાખવો, તેના પછી મમલૂક (કનીઝ)નો જનાઝો, તેના પછી ગુલામનો જનાઝો અને ગુલામના પછી

પુરુષનો જનાઝો અને નમાઝ પઢાવનાર પુરુષના જનાઝાની પાછળ ઊભો રહે અને બધા માટે એક જ નમાઝ પઢાવે.)

1. જો બે કે તેથી વધારે જનાઝા એક સાથે હોય અને એમાં પણ જો સ્ત્રી અને પુરુષનો જનાઝો સાથે હોય તો કિબ્લા તરફ સૌથી પહેલા સ્ત્રીનો જનાઝો મૂકવો, તે પછી પુરુષનો જનાઝો મૂકવો અને નમાઝ પઢાવનાર પુરુષના જનાઝાની પાછળ ઊભેલો હોવો જોઈએ.
2. અને બધા જનાઝા માટે ફક્ત એક જ નમાઝે જનાઝા પઢવી જોઈએ.